

Azarbaycan
Tarcüma
Mərkəzi

Aydın

www.aydinyol.az

2 sentyabr 2016-cı il № 30 (89) * Həftəlik ədəbi-ictimai qəzet * Qiyməti 30 qəpik

Mikayıl
Mikayılovun
zamana üsyan
edən qadını

»»» səhifə 11

Kamal
Abdullanın
yeni
hekayəsi

»»» səhifə 12

Əyri
təbəssümlü
oğlan

»»» səhifə 13

Azərbaycanda idman:

Keçmişin və bu günün kontekstində

»»» səhifə 10

“Bir evdə yaşasaq da, bir-
birimizi görməyə həsrət idik”

»»» səhifə 6

Məşhur qadınların
həyat tarixçələri

»»» səhifə 7

ANONS

Şəhriyarın şeirləri
rus dilində

»»» səhifə 3

Oqtay Zülfüqarov
son mənzilə yola salınıb

»»» səhifə 3

Orfoqrafiya lüğətindən
çıxarılan sözlərin
təsnifatının davamı

»»» səhifə 4

Lənətlənmişlərin ariyası

»»» səhifə 5

Aysedoranın intihar
yangısı və ya qəzavü-
qədarın istehzası

»»» səhifə 5

Atam və mən

»»» səhifə 9

Tofiq Abdinsiz yubiley

»»» səhifə 11

Reklam və elanlar
nə vaxt yaranıb?

»»» səhifə 15

Turgenyevin naməlum
alyazması Puşkin
muzeyinə bağışlandı

»»» səhifə 16

Britaniyada Aqata
Kristinin romanı
ekranlaşdırılacaq

»»» səhifə 16

Avqust itkiləri

»»» səhifə 16

Azərbaycan Prezidenti Yaponiya Xarici İşlər Nazirliyinin parlamentar vitse-nazirini qəbul edib

○ Prezident İlham Əliyev Yaponiya Xarici İşlər Nazirliyinin parlamentar vitse-naziri Motome Takisavanı qəbul edib.

Dövlətimizin başçısı Motome Takisavanın ölkəmizə səfərinin Azərbaycan ilə yaxından tanış olmaq üçün yaxşı imkan yaratdığını, ölkələrimiz arasındakı mövcud dostluq əlaqələrinin daha da möhkəmləndirilməsi işinə xidmət edəcəyinə ümidvar olduğunu bildirdi. İyirmi ildən artıq bir müddət ərzində ölkələrimizin uğurlu əməkdaşlığının həyata keçirildiyini deyən Prezident İlham Əliyev əlaqələrimizin bir çox sahələri əhatə etdiyini vurğuladı. Ölkələrimiz arasında möhkəm siyasi əlaqələrin mövcud olduğunu qeyd edən dövlətimizin başçısı Yaponiyanın çoxlu sayda şirkətlərinin ölkəmizdə müxtəlif layihələrdə iştirak etdiyini, biznes strukturları arasında əlaqələrin yaxşı perspektivləri olduğunu bildirdi. "Bizim əlaqələrimiz çoxşaxəlidir", - deyən Prezident İlham Əliyev əməkdaşlığımızın bundan sonra da inkişaf edəcəyinə və möhkəmlənəcəyinə əminliyini ifadə etdi, bu səfərin əlaqələrimizin gələcək inkişaf yolunun müəyyənlişdirilməsi baxımından önəmli vurğuladı.

Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında iqtisadi əlaqələrin yeni mərhələyə qaldırılması üçün əlverişli imkanların olduğu qeyd edildi, neft-qaz, yüksək texnologiyalar, kənd təsərrüfatı, aczaçılıq, təhsil və digər sahələrdə əməkdaşlıq haqqında ətraflı fikir mübadiləsi aparıldı, bu sahələrin yaxşı perspektivləri olduğu bildirildi.

Prezident İlham Əliyevin idmanı qəlbən sevən bir dövlət xadimi olması barədə məlumatlı olduqlarını deyən Motome Takisava Azərbaycanın idman sahəsində əldə etdiyi uğurların maraqla izləndiyini bildirdi. O, birinci Avropa Oyunlarının Bakıda uğurla keçirildiyini vurğulayaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə 2020-ci il Tokio Olimpiadasına Yaponiya tərəfinin dəvətini çatdırdı. Qonaq Azərbaycan və Yaponiya idmançılarının Rio-de-Janeyro Olimpiadasında uğurlu nəticələr əldə etməsini məmnunluqla qeyd etdi.

Dövlətimizin başçısı 2020-ci il Yay Olimpiya Oyunlarının Tokioda keçirilməsi ilə bağlı təbriklərini çatdırdı və bu tədbirin də yüksək səviyyədə təşkil olunacağına əminliyini ifadə etdi.

"Açıq kitab" online mütaliəçilərin portalıdır!

ARNK yanında Tərcümə Mərkəzinin "Açıq kitab" online kitabxanası Azərbaycan, rus və digər xarici dillərdə yüzlərlə klassik, müasir bədii ədəbiyyat nümunələrinin, mətn və materialların, lüğətlərin, müxtəlif sahələrə dair elmi, publisistik ədəbiyyatların, dünya dillərinə tərcümə edilmiş Azərbaycan ədəbiyyatının, həmçinin Azərbaycan dilinə tərcümə edilmiş dünya ədəbiyyatlarının elektron versiyasını mütəmadi olaraq pulsuz yayımlayır.

Kitabxana vasitəsi ilə Tərcümə Mərkəzinin "Xəzər" dünya ədəbiyyatı jurnalının və "Aydın yol" qəzetinin dövrü saylarını da pulsuz əldə edə bilərsiniz. Bunun üçün www.achiqkitab.az ünvanlı kitabxanaya daxil olmaqla yüzlərlə nəşri ödənişsiz əldə etmək olar!

Onu da qeyd edək ki, artıq onlayn kitabxanamızın rus dilli versiyası da fəaliyyət göstərir.

Təsisçi: Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti yanında Tərcümə Mərkəzi

Baş redaktor: Yaşar Əliyev

İcraçı direktor: Bəhlül Seyfəddinoğlu

Redaksiya heyəti: Nəriman Əbdülrəhmanlı,

Feyziyyə, Nərin Güllü Əliyeva, Rəbiqə Nazimqızı

Qəzet 2014-cü ilin 24 oktyabrından çıxır.

"Azərbaycan" nəşriyyatında çap olunub.

Tiraj: 1250. Sifariş: 2452

Ünvan: Bakı, Topçubaşov küçəsi 74.

Telefon: 595 16 05.

E-mail: aydinyol.az@gmail.com

Qəzet Azərbaycan Respublikasının

Ədliyyə Nazirliyində qeydiyyatdan keçib.

Şəhadətnamə nömrəsi: 3899

○ Prezident İlham Əliyev Bakı dərin özüllər zavodunda "Şahdəniz-2" layihəsinin hasilat və dikborular platformasının dayaq blokunun dənizə yola salınması mərasimində iştirak edib.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin prezidenti Rövnəq Abdullayev və BP-nin "Şahdəniz-2" üzrə vitse-prezidenti Yuan Dramond "Şahdəniz-2" layihəsi ilə bağlı görülən işlər barədə dövlətimizin başçısına məlumat verdilər. Bildirildi ki, indiyədək layihənin icrası dənizdə və quruda yerləşən bütün istehsalat-quraşdırma sahələrində uğurla davam edib. Hazırda mühəndis-layihələndirmə, təchizat-tədarük və tikinti də daxil olmaqla, işlərin 77 faizi tamamlandı. Layihə çərçivəsində ilk qazın nəqlinə və sonradan hasilatın artırılmasına hazırlıq məqsədilə "Heydər Əliyev" və "İstiqlal" qazma qurğularından istifadə etməklə artıq 10 istismar quyusu qazılıb. "Şahdəniz Mərhələ 2" çərçivəsində əsas diqqət ildə əlavə 16 milyard kubmetr qaz və gündə 120 min barrelə qədər kondensat əldə etmək üçün hazırda istismar edilən lay intervallarında qalan ehtiyatlara yönəlib. Layihə çərçivəsində ildə 6 milyard kubmetr qaz Türkiyəyə nəql ediləcək. Qalan həcm, yəni ildə 10 milyard kubmetr Avropa alıcılarına çatdırılacaq. "Şahdəniz Mərhələ 2"yə bir-birinə körpü ilə birləşdirilən iki yeni hasilat platformasının, iki yarım dalmalı qazma qurğusundan qazılan 26 sualtı quyunun, suyun 550 metrə qədər dərinliyində quraşdırılan 500 kilometr uzunluğunda sualtı boru kəmərlərinin inşası və Səngəçal terminalının genişləndirilməsi işləri daxildir.

Sonra Prezident İlham Əliyev "Şahdəniz-2" layihəsinin hasilat və dikborular platformasının dayaq blokunun dənizə yola salınmasını bildirən dəyümanı basdı.

Bu dayaq blokunun çəkisi 13 min 150 ton, hündürlüyü isə 105 metrdir. Blok 12 hasilat, 3 ixrac dikborusundan və bir idxal dikborusundan ibarətdir. Dayaq bloku suyun 94 metr dərinliyində quraşdırılacaq. Blok "BOS Shelf", "Star Gulf" və "Saipem" konsorsiumları tərəfindən inşa edilib. Tikinti işləri iki il davam edib. Bu dayaq bloku Xəzərdə ən çox dikboru sayına malikdir. Blokun konstruksiyasının daşınması, suya endirilməsi, yerləşdirilməsi və payalarla quraşdırılması işləri diqqətlə planlaşdırılıb.

Heydər Əliyev Fondu və RİİB-in dəstəyi ilə Bakıda və regionlarda tibbi müayinələr keçirilib

A vqustun 25-27-də Bakı, Mingəçevir və Gəncə şəhərlərində İsrail həkimlərinin iştirakı ilə qadınlarda müxtəlif xəstəliklərin erkən diaqnostikası məqsədilə pulsuz tibbi müayinə və konsultasiyalar təşkil olunub. Layihə Heydər Əliyev Fondu və "Regional İnkişaf" İctimai Birliyinin (RİİB) dəstəyi ilə həyata keçirilib. Müayinələr İsrailin Qadın Sağlamlıq Mərkəzi, "Xorev" Tibb Mərkəzi və Torakal Cərrahiyyə İnstitutunun 14 nəfərlik nümayəndə heyəti aparıb.

Heydər Əliyev Fondu, RİİB və Milli Onkologiya Mərkəzinin təşkilatlığı ilə İsrailin Hayfa şəhərindəki "Xorev" Tibb Mərkəzinin baş həkimi Roman Barakan başlıq etdiyi nümayəndə heyəti qadınlarda onkologiya, dermatologiya, endokrinologiya, terapevtik sahələr və s. üzrə müayinələr keçirib. Hər şəhərdə 100-dən artıq xəstəyə baxış keçirilib və onlar müvafiq təyinat alıb. Müayinələr Bakıda Milli Onkologiya Mərkəzi, Mingəçevir və Gəncə şəhər klinik xəstəxanalarında təşkil olunub.

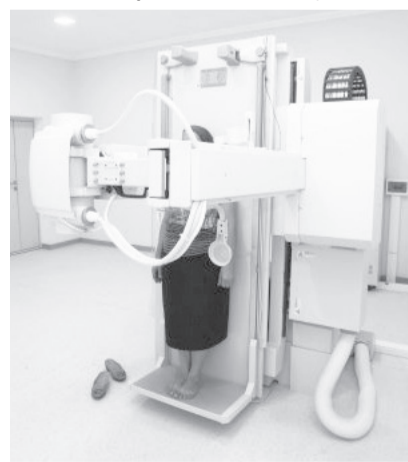

İlham Əliyev "Şahdəniz-2" layihəsi üzrə dayaq blokunun dənizə yola salınması mərasimində iştirak edib

Bu işlərin təxminən 40 gün ərzində yekunlaşdırılması nəzərdə tutulur. Dayaq blokunun tikintisi cədvələ uyğun tamamlandı və 2016-cı il iyulun 29-da dənizə yola salınmaq üçün uğurla Bakı dərin özüllər zavodunun yanalmalı körpüsündəki daşınma barına yüklənib. Blok zavod ərazisində yerli infrastrukturdan və obyektlərdən istifadə etməklə, bütövlüklə ölkə daxilində inşa edilib. Tikinti işlərinə subpodratçılar və ixtisaslaşmış təchizatçılar da daxil olmaqla, 5 mindən çox işçi cəlb edilib. Tikintiyə cəlb olunmuş işçi qüvvəsinin təxminən 90 faizi Azərbaycan vətəndaşları olub.

Onu da deyək ki, ilk dəfə olaraq "Şahdəniz-2" platformalarının tikintisinin 100 faizi ölkə daxilində həyata keçirilib.

Tikinti işləri beynəlxalq standartlara uyğun şəkildə tam modernləşdirilmiş dünyəvi səviyyəli istehsalat obyektləri olan Heydər Əliyev adına Bakı dərin özüllər zavodunda və "Amec-Tekfen-Azfen" tikinti-quraşdırma sahəsində həyata keçirilib. Xəzərdə ən böyük dayaq bloklarından biri olan "Şahdəniz-2" dayaq blokları yerli şirkət olan "BOS Shelf"-in üzv olduğu konsorsium tərəfindən Bakı dərin özüllər zavodunda inşa edilir. "Şahdəniz-2" və "Cənubi Qafqaz boru kəmərinin genişləndirilməsi" layihələrinin əsas təhfiələrindən biri tikinti fəzası ərzində minlərlə iş yerinin açılmasıdır. Bu vaxtdakı Azərbaycanda bütün əsas müqavilələr üzrə tikinti işlərinə 24 min nəfərdən artıq insan cəlb edilib və onların 80 faizdən çoxu Azərbaycan vətəndaşı olub.

Qeyd edək ki, Heydər Əliyev Fondu "Regional İnkişaf" İctimai Birliyinə ödənilən müddət ərzində bölgələrdən sağlamlıqla bağlı müxtəlif problemlərin, o cümlədən qadınlarda reproduktiv sistem xəstəliklərinin müayinə və müalicəsinə kömək göstərilməsi ilə bağlı müraciətlər daxil olub. Onların təhlili nəticəsində RİİB ilkin olaraq qeyd olunan pulsuz tibbi müayinələrin təşkili ilə bağlı layihənin həyata keçirilməsinə qərar verib.

Xatırladaq ki, Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə yaradılan "Regional İnkişaf" İctimai Birliyi regionlarda əhalinin elm, təhsil, səhiyyə, idman, turizm, ekologiya, sosial təminat, mədəniyyət, incəsənət, sahibkarlığın inkişafı və digər sahələrdə mövcud problemlərinin öyrənilməsi və onların həlli istiqamətində vətəndaşlarla dövlət və bələdiyyə orqanları arasında qarşılıqlı dialoqun və əməkdaşlığın qurulması istiqamətində layihələr həyata keçirir.

Azərbaycan və İsrail mütəxəssisləri müayinələrlə yanaşı, həmçinin qarşılıqlı təcrübə mübadiləsi aparıblar. Eyni zamanda İsrail həkimləri azərbaycanlı həmkarları ilə birgə Bakıda xəstənin döş qəfəsində uğurla nəticələnən torakoskopik əməliyyat ediblər.

Milli Onkologiya Mərkəzində keçirilən elmi konfransda iki ölkənin alimləri onkoloji xəstəliklərin erkən və dəqiq diaqnostikası mövzusunda maruzə ilə çıxış edib, yeni texnologiyaların tətbiqi ilə bağlı təkliflər irəli sürüblər. Tərəflər tibb sahəsində əlaqələrin genişləndirilməsinin zərurliyini qeyd edərək, gələcəkdə də bu cür görüşlərin keçirilməsinin nəzərdə tutulduğunu bildiriblər.

Bəstəkar Oqtay Zülfüqarov son mənzilə yola salınıb

Avqustun 31-də Təzəpir məscidində Azərbaycan bəstəkarlıq məktəbinin görkəmli nümayəndələrindən biri, Xalq artisti, "Şöhrət" ordenli, Prezident təqaüdcüsü, professor Oqtay Zülfüqarovla vida mərasimi keçirilib.

AzərTAC xəbər verir ki, vida mərasimində sənətkarın ailə üzvləri, yaxınları, sənət dostları, elm və mədəniyyət xadimləri, ziyalılar, ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər.

Sənətkarın tabutu öünə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti adından əklil qoyulmuşdu.

Uşaqları öz ətrafına yığaraq, onlara bu sənətin sirlərini öyrədirdi. Onun yetirmələri arasında bəstəkarlar da var, müğənnilər də. Oqtay Zülfüqarov Azərbaycanın ən böyük uşaq bəstəkarlarından biri kimi bu sənətə öz möhürünü vurub".

Görkəmli sənətkarın vida mərasimində iştirak edən mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs Qarayev də jurnalistlərə müsahibə verib. Oqtay Zülfüqarovun Azərbaycan bəstəkarlıq məktəbinin inkişafındakı əvəzsiz xidmətlərini xatırladan nazir qeyd edib ki, onun müxtəlif janrlarda bəstələdiyi əsərlər hər zaman dinləyicilər tərəfindən sevilir və qəlblərə yol tapıb. Dövlət Uşaq Filarmoniyasının bədii rəhbəri kimi fəaliyyət göstərən sənətkarın qəlbi hər zaman yazıb-yaratmaq eşqilə döyünürdü. Onun yaratdığı əsərləri heç zaman unudulmayacaq.

Görkəmli sənətkarın cənəzəsi son mənzilə yola salınıb. O, II Fəxri Xiyabanda torpağa tapşırılıb. Allah rəhmət eləsin!

Salman Qəmbərov Avropada çıxış edəcək

Sentyabrın 5-də Rəşid Behbudov adına Dövlət Mahnı Teatrının simfonik-estradə orkestrinin bədii rəhbəri, Əməkdar artist Salman Qəmbərov Almaniyə və Niderland şəhərlərində keçiriləcək "Bütün şərq ölkələrindən ulduzlar" adlı konsert proqramında iştirak edəcək.

Salman Qəmbərov AzərTAC-a bildirib ki, Osnabryuq və Amsterdam şəhərlərində baş tutacaq konsertlər çərçivəsində dünya bəstəkarlarının əsərləri və ayrı-ayrı klassik caz musiqisinin nümunələri əsasında improvizələr səsləndiriləcək.

Proqramda duet ifalar da təqdim olunacaq. Belə ki, fransalı məşhur tuba ifaçısı Mişel Qodar da həmyerlimizlə eyni səhnəni bölüşəcək.

Ülvi Əzizov Osloda qala-konsertə qatılacaq

Noyabrın 13-də Azərbaycanlı gənc balet ulduzu Ülvi Əzizov Norveçin paytaxtı Osloda keçiriləcək "Etoile Ballet Gala" adlı qala-konsertdə çıxış edəcək.

AzərTAC xəbər verir ki, konsert proqramı "Oslo Konserthus" səhnəsində baş tutacaq. Həmçinin konsert çərçivəsində Paris, Praqa, Berlin, Budapeşt və başqa şəhərlərin məşhur teatrların balet ulduzları da çıxış edəcək.

Qeyd edək ki, Ü.Əzizov "Balet incəsənətinin inkişafına töhfə və yüksək peşəkar ustalığa görə" Rudolf Nuriyev adına 16-cı Beynəlxalq balet festivalı mükafatının, eləcə də Budapeştdə dünya balet ulduzlarının 18-ci beynəlxalq qala-konsertinin xüsusi mükafatının sahibidir.

"Barmaqlardan süzülən xallar" — Azərbaycan xalçaları

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Gənclər Fondunun dəstəyi ilə Sevinc Osmanovanın "C" kateqoriyası üzrə icra etdiyi "Barmaqlardan süzülən xallar" — Azərbaycan xalçaları adlı layihə çərçivəsində Şəmkir rayonunda növbəti tədbir keçirilib.

Layihənin müəllifi AzərTAC-a bildirib ki, əsas məqsəd gənc və yeniyetmə qızların maddi mədəniyyətimizin bir qolu olan xalçaçılıq sənətinə, adət-ənənələrimizə, dövlətə, millətə sədaqət ruhunda tərbiyə edilməsi istiqamətində onlara Azərbaycan xalçaçılıq sənətinin tarixi köklərini, sirlərini öyrətməkdir.

Azərbaycan xalçaları sənət sahəsi kimi həm coğrafi mövqeyinə, həm də naxış, kompozisiya, rəng həlli və texniki xüsusiyyətlərinə görə şərti olaraq 7 xalçaçılıq məktəbinə bölünür. Layihə az rənglərlə ahəngdar kolorit yaradan, öz naxışları ilə hələ orta əsrlərdə Avropa rəssamlarının marağını cəlb edən Gəncə-Qazax xalçalarından, Qazax xalçaçılıq məktəbindən bəhs edir. Layihədə iştirak edən gənc xanımlar təlimlərdə xalça sənətinin spesifikliyi haqqında biliklər qazanıb, habelə müxtəlif xalça muzeylərinə ekskursiyalar edib, xalçatoxuma sənətinin sirləri ilə tanış olublar.

Məhəmməd Hüseyn Şəhriyarın şeirləri rus dilində

○ Bakıda görkəmli Azərbaycan şairi Məhəmməd Hüseyn Şəhriyarın "Heydərbabaya salam" poeməsindən rus dilinə tərcümə olunan 18 bənd şeirin yer aldığı kitabın təqdimatı olub. Nəşr ustası Şəhriyarın anadan olmasının 110 illiyinə həsr edilib.

AzərTAC xəbər verir ki, kitabdakı şeirlər Azərbaycan-Amerika Mədəni Assosiasiyasının üzvü, ABŞ-da yaşayan həmyerlimiz, yazıçı-publisist Nəbert Yevdayev tərəfindən tərcümə olunub.

Beynəlxalq Muğam Mərkəzində baş tutan tədbirdə çıxış edən Nəbert Yevdayev deyib: "Heydərbabaya salam" poeməsi bütün türkdillə ölkələrdə sevilir. Təəssüf edirəm ki, bu əsər başqa dillərə tərcümə olunmayıb. Mən ilk dəfə sözügedən poemanı rus dilinə tərcümə etdim. Kitabda poemadan 18 bənd yer alır".

N.Yevdayev qeyd edib ki, bu şeirləri Nyu-Yorkda yaşayan azərbaycanlı bəstəkar Ruslan Ağababayevin "Heydərbabaya salam" poeməsi əsasında yazdığı kantatadan təsirlənərək tərcümə edib.

Tədbirdə Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin katibi, yazıçı-publisist İlqar Fəhmi çıxış edərək kitabın əhəmiyyətindən söz açıb.

Qeyd olunub ki, ömrü boyu ədəbiyyata, poeziyaya xidmət edən görkəmli şairin əsərinin tərcüməsi olduqca əlamətdardır. Vurğulanıb ki, dünyada yaşayan bütün azərbaycanlılar üçün birlik məşəlinə çevrilən Şəhriyar yaradıcılığı hər zaman soydaşlarımızı həmrəyliyə səsləyib.

Ədibin yaradıcılığının bütün dünya dillərinə tərcümə olunmasının vacibliyini qeyd edən natiq, sözügedən kitabın ərsəyə gəlməsində xidmətləri olan hər kəsə təşəkkürünü bildirib.

Nəşrin tərtibatında Əməkdar rəssam İsmayıl Məmmədovun illüstrasiyalarından istifadə olunub.

Azərbaycan yazıçıları Belarusda Əlifba Gününə həsr olunan "dəyirmi masa"da iştirak edəcəklər

○ "Zvyazda" nəşriyyat evinin baş redaktoru Aleksandr Karlyukeviç mətbuat konfransında bildirib ki, sentyabrın 3-də, Belarus Əlifbası Günü ərzində Minskə "Həmahənglik: Skorinanın sözləri müasir dünyada" mövzusunda "dəyirmi masa" keçiriləcək.

AzərTAC BELTA agentliyinə istinadla xəbər verir ki, Belarus Milli Kitabxanasında keçiriləcək "dəyirmi masa"da 14 ölkədən gələn yazıçılar iştirak edəcəklər. Azərbaycan, Rusiya, Serbiya, Monteneqro, Ukrayna, Qazaxıstan, Tacikistan, Çin və digər ölkələrdən olan yazıçılar Minskə gələcəklər. A.Karlyukeviç qeyd edib ki, ötən illər ərzində artıq ənənəyə çevrilmiş bu tədbirin iştirakçıları arasında səmimi dostluq və tərəfdaşlıq əlaqələri yaranıb.

"Polmya" jurnalının oxucuları Azərbaycan və Ukraynadan olan ədəbiyyatşünasların klassik və müasir Belarus ədəbiyyatının ən yaxşı nümunələri haqqında əsərləri ilə tanış olacaqlar.

Belarus Əlifbası Günü hər il sentyabr ayının birinci bazar günü milli bayram kimi qeyd edilir. Bu il həmin bayram sentyabrın 4-də Roqaçyov şəhərində qeyd olunacaq.

Fransada "Azərbaycan haqqında yeni novellalar" kitabı çap olunub

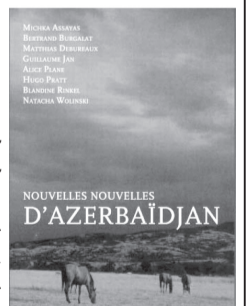
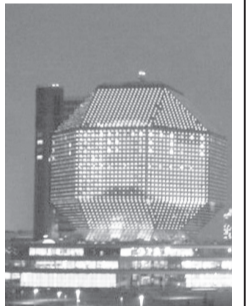
○ Fransada "Azərbaycan haqqında yeni novellalar" (Nouvelles Nouvelles D'Azerbaïdjan) kitabı nəşr olunub.

Azərbaycan-Fransa Dostluq Cəmiyyətinin təşəbbüsü, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin, Fransanın Azərbaycandakı səfirliyinin, Fransanın "Total" şirkətinin, Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin və UFC şirkətinin dəstəyi ilə yenidən işıq üzü görmüş kitab tanınmış müasir fransız yazıçıların müxtəlif sahələr üzrə mövzularda ölkəmizə səfər edərək yazdığı novellalardan ibarətdir.

Mədəniyyət və Turizm Nazirliyindən AzərTAC-a bildirilib ki, novellalar Bakı, Sumqayıt şəhərləri ilə yanaşı, Qəbələ və Şəkiyə də həsr olunub.

Qeyd edək ki, bu novellalar Fransız yazıçı-səyyahlarının yeni nəzər nöqtəsinin nəticəsidir. Kitabda Azərbaycan multikultural ənənələrinə malik, dünyəvi, tolerant ölkə olaraq tanıdılır və şərh edilir. Qeyd olunur ki, 2015-ci ildə 10 fransız yazıçı xəbər toplamaq üçün Azərbaycanda "kəşfiyyat" öz üzərlərinə götürürlər və nəticədə müxtəlif novellalar yazılaraq kitab halına salınır.

Kitabda Azərbaycanın paytaxtı Bakı şəhəri labirintli küçələri, qalaları və qüllələri ilə bir sirlə orta əsr şəhəri kimi tanıdılır.

Artıq neçə aydan bəridir ki, ARNK yanında Tərcümə Mərkəzində "İşlək orfoqrafiya lügəti" üzərində iş gedir. Məqsəd, hazırda istifadədə olan "Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lügəti"ndə yer almış minlərlə yazılış səhv, qəliz ərəb, fars sözlərinin, mənası və mənbəyi bilinməyən söz və söz birləşmələrinin, müxtəlif şəkilçilər və hallandırmalarla artırılmış, bəzən iki-üç şəkildə verilmiş ifadələrin, eləcə də sahə lügətlərinə aid terminlərin, dərman, kimyəvi element adlarının təmizlənməsi, əvəzində milli ədəbi nümunələrdən aranıb tapılmış sözlər daxil edilməklə, işlək, aydın dil vəsaitinin ərsəyə gətirilməsidir. Adıçəkilən kitabdan, orfoqrafiya lügəti qaydalarına uyşmayan sözlərin təsnifatını nəzərinizə çatdırır, oxucuların, dil və lügət mütəxəssislərinin fikir və mülahizələrini, irad və təkliflərini gözləyirik. Orfoqrafiya lügətindən çıxarılan sözlərin təsnifatı 6 fevral 2016-cı il tarixdən (62 sayılı buaxrılış) etibarən mütəmadi olaraq "Aydın yol" qəzetində dərc edilir.

(Əvvəli ötən saylarımızda)

"Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lügəti"ndən çıxarılan sözlərin təsnifatı

Orfoqrafiya lügətinin tərfi: "Orfoqrafiya lügəti - sözlərin düzgün yazılış qaydasını bildirən dil vəsaitidir".

Mənası anlaşılmayan sözlər	Mənası və yazılış qüsurlu sözlər	Dialekt və ara sözləri	İşlənməyən ərəb, fars və digər əcnəbi sözlər	Terminlər	Suni sözlər və söz birləşmələrindən düzəldilən qurama sözlər	Lüzumsuz sözlər və söz hallandırmaları
dövlətəxoş dövrəyarpaq durumsuz durumsuzluq düşülmə düşülmək düşünüş fabi fastfsikul fəsilizlik fili fisın fotobayram gendədurun gendədurma gendəqalan gendəqalma gendənbaxan gendənbaxma gendənvuran gendənvurma gendöşlük general-bas (mus.) genişgedişli geriyədənənlik gəncporit gərdişədən gərdişətmə gətir-qaytar giciyitutma girdəndüşən girdəndüşmə girdəndüşmüş girici girsizlik göbəkyazan göbəkyazma gödəkci gödəkkömür gödəkkömürlü gönüyən görüb-eləmə görüb-eləmək götürəçi götürəçilik gövdə-qazan gövdəqucaqlama gövdəqucaqlayan gövdə-örtük göydəmiri göyərçini gözçü guhuldaşma guhuldaşmaq güc-xoş gülbdən gülbdənli gülgöz gülüllü gülüllük gün-dirilik hədiyyəyığma həmzəli	dözülmək dünyadanbixəbər dünyadangetmə dünyadanxəbərsiz dünyadanxəbərsizlik dünyadanköçmə dünyayagəlmə dünyayaranışı düşərgəsalan elektroinduksiya fakoanafilaksiya fakoqlaukoma fakoliktik fakoliz fakolizm faqolessin fiqətçi firqətçi firqətçilik forsunkaçı forsunkayabaxan forsunkayabaxma göbələkboyun göbələkboyunlu görüşxana gurultuölçən gurultuölçmə gülreng hampalaşmaq havametr hegemonçu hektokaloriya hertoqraf hesablama-perforasiya heteropolyat həkimbaşlı hənirlənmə hənirlənmək hərarətəməhkəm hərarətəməhkəmlik hərgünlü hərləşdirmə hərləşdirmək hidrodempfer hidroizolyatorçu hidropat hidrosiklopik hidrosiklopiklik hidrotuasiya hidroyanacaq hioxoliz hiossin hipaforin hipalgiya hiperadipoz hiperallantanuriya hiperamilazuriya hiperkapiya hiperqalaktoziya hiperqanadizm hipermətin hiperterapiya hipodaktiliya	döyüş-söyüş fişt fiştləmə fiştləmək gahlı geyiş geyməsiz gədacik gədəciyəz gəzəd girdirməli girdirməsiz guhuldama guhuldamaq gürzəboğaz himləşib-cimləşmək hırt hırt-hırt hırt-hırtsalma his-hüs hiş-hiş hiş-hişləmə hiş-hişləmək xamırtıç xaşallanma xaşallanmaq xaşallaşma xaşallaşmaq xaşallıq xay-xay xəngəlləmə xəşəl xəşəllənmə xəşəllənmək xəşəllik xıltalı xıltasız xımrıtlama xımrıtlamaq xımrıtlanma xımrıtlanmaq xırlı-pırlı xışırıtı xışırıtılı xışırıtısız xoxgələm xoxgəlmə xort xortaxort xort-xort xortuldama xortuldamaq xortuldatma xortuldatmaq xoruzlamaq xostərəngi xoşun xoşun-xoşun ikişər ikişər-ikişər im-iflim imirçimə imirçimək	fahiş faxir fail fakit falerist fasid fəcr fədarkaranə fəğfur fəğfuri fəğfuruluq fəllah fər fəramuş fəramuşluq fərar fərəhnak fərəhnaklıq fərsəx fərsəng fərzən fərzənd fərzi fərzilik fərzlik fəzahət fəzahətli fəzahətsiz fəzahətsizlik fəsih fətəbərəkallah fəthə fəthəli fəthəsiz fəzlə fəzləcə fəzləli fəzləsiz fəzllik fikri filani filizat firiştə fisq fisqlik fisqü-fücr fisqü-fücurluq fotokartoçkalı fotokartoçkasız föhş fövc freydist füqərayi-kasibə fürumayə fütuhət gar gavuz general-poruçik gəbr gəcxana gəctərəş gəctərəşliq gədəzadə	fak (iqt.) faktoring (iqt.) faktoriya faqodiaqnostika faqodinamometr faqokarioz faqoprofilaktika faqorezistent faqorezistentlik faqosit (-lər) (biol.) faqositin faqositoblast faqositolitik faqositoliz faqositoz faqosoma faqoterapiya (tib.) faqotip faradizasiya (tib.) faradimetr (fiz.) faradometr faringokeratoz faringokseroz farmakokimya (tib.) farmakopeya farmakoterapiya farmasiya (tib.) farnezol farnoxinon farvitron fasilitator fasilitatorluq faska fassiasiya (biol.) fassilyar fassilyoz fassit fassiya (anat.) faveola (tib.) favid (tib.) favizm (bayt.) favus fazaimpuls fazometr (fiz.) fazon fazor fazorentgenokardiograf federat fedinq fekaluriya femtosaniyə femtoskop fenadol fenadon fenamin fenantren fenasemid fenastrasiya (tib.) fenilakrilalanin fenilakrilat fenilamin fenilanilin fenilasetilen	döşəmədüzdədən döşəməsürtən döşgəlmə döşgötürmə döşügəlmə döşüqayalıq döşümeşə döşümeşəlik döşüyastı döşüyumru dövlətəmunasib dövlətquran dövlətqurma dövretmə döymə-ştamplama döyülüş döyüşdənçıxan döyüşdənçıxma döyüşdənqaçma döyüşəgirən döyüşəgirmə döyüşsonu döyüşüb-ölmə döyüşüb-ölmək dözüm göstərmə dözümlüolma dözümsüzlükətmə dreyfetmə dua-sənaətmə duayazan duayazma dublyajetmə dublyajolunma dublyorolma dueləçağırma duetçalma duetoxuma dulqalma duman-çənlik duman-çiskinlik dumbulçalma durma-oturma durnaboğazlı durnaboğazlıq durnagözlülük durnasəsli duruş-dayanış duruşgətirmə duruşlu-dayanışlı duruşma duruşma-dayanışma duruşmaq duruş-oturuş dustaqdaolma dustaqolma duşagirmə duşdançıxma duzatma duzçəkmə duzçökmə düçaretmə düçarolma düdükçalma	dördölçülü dördölçülülük dördpəncərəli dördpərdəli dördpərli dördpilləli dördraqəmli dördreng dördrengli dördsaniyəlik dördseksiyalı dördsəhnəcikli dördsəhnəli dördsəsli dördsəslilik dördsəthli dördsilindri dördsimli dördsıra-dördsıra dördsıralı dördsıralıq dördsürətli dördsütunlu dördşpindelli dördşüalı dördşüarlı dördtaktlı dördtarlalı dördtarlalıq dördtelli dördtəkarli dördtəpəli dördtilli dördtirli dördtonlu dördtuclu dördünsürlü dördüzlü dördüzüklü dördvalentli dördvariantlı dördvedrəli dördvedrəlik dördverstlik dördvöltlu dördvurgulu dördyanlı dördyarpaq dördyarpaqlı dördyaruslu dördyataqlı dördyüzillik dördzolaqlı dumanabənzərlik dumanaoxşarlıq durnayabənzərlik durnayaoxşarlıq duruxdurma duzadavamlılıq duzadözümlü duzadözümlülük

(Davamı gələn sayımızda)

Şahzadə Militsa (1335-1405)

Mənəvi dəyərlər hər bir xalqın and yeri, qürur yeridir. Məhz buna görə də bu dəyərlərin əks olunduğu mənbələr öyrənilməli, qorunmalı, gələcək nəsllə çatdırılmalıdır. O şəxslər mənəvi dəyər kimi qorunur ki, onlar adlarını öz xalqının tarixinə əvəzsiz xidmətləri ilə yazıb qaldırlar.

Dünya yarandığı gündən bəşər övladı müxtəlif vasitələrlə təbiətə və üzvləşdiyi çətinliklərə qarşı mübarizə apararaq öz mövcudluğunu qorumağa çalışmış, müxtəlif zaman kəsiklərində ölümün gözüne dik baxmaqla müstəqilliyə, azadlığa doğru can atmışdır. Məhz bu baxımdan Serbiya tarixinə vərəqlədikcə, tanınmış serb qadınlarının həyatına, yaşam tərzinə nəzər saldıqca, bu xanımların yadda qalan obrazları, unudulmaz surətləri, onların haqqında olan maraqlı tarixi faktlar göz önündə canlanır.

Bəşər tarixində silinməz iz buraxmış güclü, nüfuzlu insanların həyatına, keçdikləri çətin, keşməkeşli yollara daha dərin nəzər yetirdikdə, belə şəxsiyyətlərlə bağlı suallar, müəmmalar çoxlarının bilmədiyi həqiqətlərlə əvəzlənir. Bu baxımdan, serb xalqının tarixində müstəsna yer tutan kişi tarixi şəxsiyyətlərlə yanaşı, özünəməxsus bir həyat yaşamış hökmdar qadın – Şahzadə Militsa diqqəti cəlb edir.

Zadəgan ailəsində dünyaya göz açmış Militsa 1353-cü ildə serb şahzadəsi Lazar Xrebyaviçlə ailə qurmuş, bu izdivacdan səkkiz övlad dünyaya gətirmiş, sədaqətli ömür-gün yoldaşı, qayğıkeş ana olmuşdur. XIV əsrin sonlarında serb xalqının çətin tarixi dövrləri başlayır. Münbit torpağa, gözəl təbiətə, əlverişli coğrafi məkana malik olması səbəbindən daim diqqət mərkəzində olmuş və zaman-zaman müxtəlif qüvvələrin hücumuna məruz qalmış Serbiyada baş verən tarixi hadisələr Şahzadə Militsanın da həyatından yan ötməyib. 1389-cu ildə şahzadənin əri Çar Lazar Kosovonun müdafiəsi uğrunda gedən döyüşlərin birində həlak olur, ölkə hökmdarsız qalır. Əsl təhlükə və çətinliklər də məhz bundan sonra başlayır. Şəxsi həyatında baş verən itki nə qədər dəhşətli, nə qədər gözlənilməz olsa da, Şahzadə Militsa sarsılmaz və müharibədən əziyyət çəkən, çətin anlar yaşayan serb xalqının məşəqqətli günündə bu ağır yükü onunla birlikdə qaldırmağa qərar verir – oğulları yetkinlik yaşına çatana qədər dövlətin idarəçiliyini öz üzərinə götürür.

Uzaqgörən, ağıllı, müdrik siyasəti sayəsində o, ölkəsinin və xalqının bir daha müharibə acıları yaşamaması üçün, eyni zamanda gələcək itkilərin qarşısını almaqdan ötrü məqsədli şəkildə Osmanlı İmperiyası ilə ittifaqa girmək qərarına gəlir. Serb torpaqlarını zəbt etməyə hazırlaşan macar kralı Singidunumun fürsət gözlədiyini eşidincə, Şahzadə Militsa Osmanlı İmperiyası ilə diplomatik danışıqlar aparmaq üçün 1389-cu ildə Sultan I Bəyazidin görüşünə gedir və verdiyi düzgün qərarın, atdığı düşünülmüş addımın bəhrəsini görür: türk ordusunun köməyi ilə nəinki təcavüzkarın hücumunun qarşısını almağa müvəffəq olur, üstəlik, müxtəlif dövrlərdə işğalla məruz qalmış doğma serb torpaqlarını da azad etməyi bacarır.

Məhz yeni qadın hökmdarın tədbirli siyasəti sayəsində serb xalqı uzun müddət gözlədiyi sülh və əmin-amanlığa qovuşur.

Oğlu Stefan yetkinlik yaşına çatdıqdan sonra Şahzadə Militsa hakimiyyəti övladına təhvil verib, özü monastıra yollanır və ömrünün sonuna qədər rahibə həyatı yaşayır. 1405-ci ildə vəfat edən Şahzadə Militsa ölümündən sonra serb pravoslav kilsəsi tərəfindən Müqəddəslər sırasına daxil edilib.

Şahzadə Militsa tək-cə hökmdar kimi deyil, həm də yazıçı kimi tanınıb, serb ədəbiyyatı xəzinəsinə bir sıra qiymətli ədəbi incilər bəxş edib. Onun qələmindən çıxmış "Ananın duası" kitabı klassik serb ədəbiyyatının şah əsərləri siyahısına daxil edilib.

Olivera Lazareviç (Olivera Despina Xatun) (1372-1444)

Müharibə bəşəriyyət üçün dəhşətli faciə, düşmənçilik, nifaq, ədavət, minlərlə günahsız insanın qətl, fəlakət deməkdir. Lakin bütün bunlara baxmayaraq, tarix boyu savaqlar heç zaman səngiməmiş, müharibələrin özündən sonra qoyduğu izlər isə qarətlər, talanlar, işğallar, xarabalıqlar, dul qadın və atasız uşaqlar olub.

Serbiya ərazisində baş vermiş döyüşlər də serb xalqının yaddaşında silinməz izlər qoyub. Bu baxımdan, Serbiyanın müharibə tarixində 1389-cu ildə Kosovo uğrunda gedən qanlı savaqlar xüsusi yer tutur. Bu müharibə Çar Lazarın ailəsinə də fəlakət gətirdi.

Türk ordusu ilə döyüşdə həlak olandan sonra onun həyat yoldaşı Şahzadə Militsa hakimiyyəti ələ alaraq serb xalqına rəhbərlik etməyə başlayır və ölkənin ərazi bütövlüyünü qorumaq üçün yollar axtarır. Qadın hökmdar nicat yolunu ən güclü dövlətin – Osmanlı İmperiyasının dəstəyinə güvənməkdə görür və hələ yetkinlik yaşına çatmayan oğlu ilə birgə Osmanlı İmperiyasının paytaxtına – Ədirnəyə gələrək, Sultan I Bəyazidlə danışıqlar aparır, onunla ittifaqa daxil olur. Kifayət qədər ağıllı və tədbirli siyasət yürüdən Şahzadə Militsa münasibətləri daha da möhkəmlətmək məqsədilə həmçinin öz 16 yaşlı qızı Oliveranı Sultan Bəyazidlə ailə qurmağa razı salır.

Serb xalqının tarixində xüsusi rolu olmuş Çar Lazar və Şahzadə Militsanın sonbeşik qız övladı olan Olivera da digər bacıları kimi mükməml təhsil almışdı. Hökmdar ailəsində təhsil böyük önəm verildiyindən, Olivera da xüsusi rühanilərin və xarici ölkələrdən dəvət edilən müəllimlərin təlim-təbiyətini görmüşdü. Həmin dövrdə riyazi hesablaşma və bəlağət elminin sirlərinə yiyələnmək, fəlsəfi biliklərə malik olmaq, latın və yunan dillərində sərbəst danışa bilmək bacarığı zadəgan övladlarının üzərinə düşən mühüm vəzifə idi.

Səlis nitqə, gözəl əxlaq və ədəb-ərkana malik olan Şahzadə Olivera bütün bu tələblərin öhdəsindən məharətlə gəlməkdə digərlərindən seçilirdi. Hərtərəfli biliyə, zəngin dünyagörüşə malik olması qısa müddətdə onu sultanın ən sevimli zövcəsinə çevirir. Öz üstünlüklərindən yeri gəldikcə lazımcına istifadə edən şahzadə Serbiyanın siyasi və strateji baxımdan möhkəmlənməsi üçün əlindən gələni etməyə çalışır.

Maraqlı (və bəlkə də, müstəsna!) haldır ki, sarayda yaşamasına baxmayaraq, Olivera Despina Xatun islamı qəbul etməmiş, mənsub olduğu xristian dininin pravoslav təriqətinə etiqadını qoruyub saxlaya bilmişdi. Bununla belə, islamda zor və məcburiyyətin olmaması şahzadə xanımın qəlbində bu dinə xüsusi rəğbət hissi oyatmışdı.

1402-ci ildə Osmanlı İmperiyası Teymurilər dövləti ilə müharibə aparmalı olur. Döyüşlərin birində Sultan I Bəyazid və Olivera Despina Xatun Əmir Teymurun qoşunları tərəfindən əsir götürülür. Əsirlikdə dünyasını dəyişmiş Sultan I Bəyazidin sevimli zövcəsinin – Olivera Despina Xatunun azad edilməsi üçün şahzadənin qardaşı, Serbiya hökmdarı Çar Stefan Əmir Teymurun hüzuruna gələrək, bacısını azad etməyə müvəffəq ola bilir. Bundan sonra Olivera Despina Xatun qardaşının Belqraddakı sarayına köçür və dövlət işlərində onun məsləhətçisi olur.

Serb xalqının tarixində xüsusi xidmətlər göstərmiş Olivera Despina Xatun 1444-cü ildə Smederevo şəhərində vəfat edərək, orada da dəfn olunur.

**Hazırlayanı
və çevirəni:
Lala
MƏCİDOVA**

Məşhur qadınların həyat tarixçələri

Bu səhifəni uşaqlar, yeniyetmələr üçün hazırlamışıq. Amma bu, heç də o anlamda gəlməsin ki, səhifəmizi oxuyarkən böyük nəsə öyrənməyəcək. Mütləq öyrənəcək. Çünki elm öyrənmək, savad almaq insanın əbədi, həmişəcəvan arzularındandır. Bəşəriyyət zaman-zaman adamları iki yerə bölüb: savadlılara və bisavadlara. Bütün sivilizasiyalar ona görə sivilizasiya olub ki, içindəki savadlı kəsim, düşünən insanlar artıb, fərqli bir mədəniyyət yarada bilib. Müasir dövrdə elmə, biliyə can atmaq daha vacibdir, çünki dünənə kimi qarşımızda bir sirr olaraq qalan çox mətləblər artıq çözümlə-çözümlə gedir, bildiklərimiz artır, bilmədiklərimiz azalır. Amma nə qədər öyrənsək də, bilmədiklərimiz bildiklərimizdən qat-qat çox olaraq qalacaq. Səhifəmizi müntəzəm izləsəniz, minlərlə mürəkkəb sualın sadə cavabını tapacaqsınız. Bu mətləblərin əksəriyyəti ilə orta məktəbdə rastlaşmışıq, amma, təəssüf ki, dərsliklərimizin, nədənsə, həmişə qəliz olan elmi dili ucbatından çox şey əxz edə bilməmişik. Biz heç də o iddiada deyilik ki, "Hər suala bir cavab" rubrikamızı izləyə-izləyə savadlanacaq, alim olacaqsınız. Məqsəd uşaqlarımızın dünyagörüşünü genişləndirmək, onları həmişə diqqət mərkəzində olan maraqlı həmsöhbətə çevirməkdir.

İlqar ƏLFİ

Başdaşları nəyə lazımdır?

Min illər qabaq qədim insan bir ənənənin əsasını qoydu – qəbrin yerini işarə etmək üçün onun üzərinə itiüclü daş qoymaq. Qədim insanlar, görünür, bunu qəbirdən şər ruhların çıxmasına mane olmaq üçün edirdilər. Qəbirüstü daşlar həm də insanları şər ruhların yaşadığı yerlərdən xəbərdar etmək məqsədi daşıyırdı.

Təbii ki, uzun əsrlər ərzində qəbirüstü daşların mənası da dəyişdi. Yunanlar, yəhudilər öz qəbirlərini daş sütunlarla işarələyirdilər. Misirlilər isə qəbrin yerini göstərmək üçün məqbərələr, sərdabələr, piramidalar tikirdilər.

Xristianlıq yarananda qəbirlərin işarələnməsi hamının qəbul etdiyi bir ənənəyə çevrildi. Xristianlar bunun üçün bir rəmz olaraq xaç və çəvrəni seçdilər. Çəvrə ilk xristianlar üçün günəşin rəmzi sayılırdı. Sonralar bu rəmz sadə xaçla əvəz olundu və həmin xaç elə bu gün də qəbirlərdə başdaşı yerinə qoyulur.

İnsanlar cadugərlərin varlığına niyə inanırdılar?

İnsan çox şeydən qorxur. Əgər olanları başa düşə bilmirsə, xüsusilə əgər onlardan qorxursa, yaxud baş verənlərin adama ziyan gətirmək ehtimalı varsa, hadisəni mütləq sirli bir tərzdə izah etməyə çalışacaq, onu bir tilsim sayacaq. Cadugərliyə inam quraqlıq, göy gurultusu, şimşək, ruhi və fiziki xəstəliklərin izahı üçün yeganə üsul idi. Belə güman edilirdi ki, cadugər böyük güc və imkanlara malik olan fəvqəladə şəxsdir. O, öz qüvvəsindən şər işlər törətmək naminə istifadə edir. Bəzi insanlar inanırdı ki, iblis cadugərlərə daim kömək edir.

Adətən cadugərlər qadın olurdu. Adamlar elə bilirdi ki, gecələr cadugər süpürgəyə minib göydə uça bilir. Əgər cadu ilə kişi məşğul olurdusa, ona "maq" da deyirdilər.

Cadugərliyə inam yüz illər qabaq yaranıb və cahil insanların təxəyyülünə əsaslanır.

Ona görə də gözlənilməz təbii fəlakətləri belə adamlara izah etmək də asan idi. Xristianlığın ilk dövründə belə hesab olunurdu ki, cadugərlər öz ruhlarını şər qüvvələrə satır, əvəzində onlardan nəhayətsiz güc alırlar.

1484-cü ildə Papa VIII İnnokenti cadugərliyi rəsmən pisləyən xüsusi sənəd yaydı. Bu sənəddə Avropanı bürüyən dəhşətli taun epidemiyasının günahı cadugərlərin üzərinə yıxılırdı. On yedinci əsrdə həm Roma katolikləri, həm də protestantlar cadugər ovuna başladılar və bu, minlərlə insanın ölümünə səbəb oldu.

İngiltərədə peşəkar cadugər ovçuları vardı. Onlar ölkəni gəzir, insanların bədənlərində cadugərlik, sehrbazlıq nişanları axtarırdılar.

1647-1663-cü illər arasında Amerikanın yalnız Massaçusets və Konnektikut ştatlarında yüzlərlə şəxs cadugərlikdə ittiham olunmuşdu.

Bu gün isə həkimlər elə hesab edir ki, səbəbi bir zamanlar cadugərlik sayılan bir çox yuxular və qarabasmalar, əslində insanın öz əsəb pozğunluğu və ruhi sarsıntısının nəticəsidir.

Niyə qara pişiklə rastlaşmaq nəhs əlamət sayılır?

Bu gün yer üzündə milyonlarla adam inanır ki, əgər qara pişik qarşısından keçsə, tezliklə başına pis işlər gələcək. Bu dini inanc min illər qabaq yaranıb. Qədim misirlilər pişiyə sitayiş edir, onu müqəddəs sayırdılar. Onların hələ Paşt adlı pişik başlı tanrıları da vardı. Misirlilər inanırdı ki, ilahə Paştın doqquz həyatı var. Qədim Misirdə pişik öldürsə, onun mumiyasını düzəldirdilər.

Arxeoloqlar ölkə ərazisində qədim bir məzarlıq aşkar etmişdilər. Orada minlərlə pişik basdırılmışdı!

İnsanlar cadugərlərin varlığına inanan zamanlarda qara pişikləri cadugər qadımlarla assosiasiya edirdilər. Onlar inanırdılar ki, qara pişiklərin cildinə girən, əslində cadugərdir. Pişiyi öldürmək cadugəri öldürmək sayılırdı, çünki cadugər dalbadal doqquz pişiyin vücuduna girə bilərdi.

Orta əsrlərdə belə bir inanc vardı ki, cadugərlər və sehrbazlar həmişə özlərinin tilsimli məlhəmlərini hazırlamaq üçün qara pişiyin beynindən istifadə edirlər. Bütün bu assosiasiyaların nəticəsi olaraq, qara pişik nəhs rəmzə çevrildi.

Bəzi insanlar niyə baş ovuna çıxırdılar?

Baş ovu daş dövründə, bəlkə, hələ ondan da qabaqlar başlanıb. Ona bu, yaxud başqa şəkildə, hər yanda rast gəlmək mümkündür. Faktiki olaraq, bu ov Balkan yarımadasında lap XX əsrin əvvəllərində mövcud olub! Lakin bu əməlin səbəblərinin müxtəlif yerlərdə və zamanlarda müxtəlif olmasına baxmayaraq, onun bir əsas mənası vardı. Bu, ruhun da materiyadan yaranmışı və bütün həyatın ondan asılı olduğu haqda inanclarla əlaqədar idi.

Hər suala

Reklam nə vaxt yaranıb?

Reklam deyərkən əgər informasiyanın biznesə naminə yayılmasını nəzərdə tuturuqsa, söyləməliyik ki, bu proses lap çoxdan başlanıb. Lap qədimdən insan öz malını bazara çıxaranda, mütləq ucadan çıxıraraq alıcı cəlb etməyə başlayır. Məgər bu, reklam deyil? Çap maşını ixtira olunmamışdan, ticarətçilər öz mallarına diqqəti cəlb etmək üçün divarlarda cürbəcür nişanlar çəkirdilər. Tacirlər çəkmə, əlcək, yaxud satdıqları başqa malların şəklini özünəməxsus reklam üsulu kimi dükanlarının qarşısından asırdılar. Qədim zamanlarda şəhər carçılarından da reklam vasitəsi kimi istifadə edirdilər.

Bizim bu gün gördüyümüz müasir reklam yalnız çapın ixtirasıyla yarandı. 1480-ci ildə Uilyam Kakston bir dini kitabın nəşri ilə əlaqədar kiçik bir elan verdi. Çapın, xüsusilə də qəzetin yaranması ilə reklam sadəcə məlumatdan çox, adamları bu, yaxud başqa mal almağa həvəsləndirmək, təşviq etmək məqsədi daşımağa başladı. Həftəlik ingilis qəzetləri hələ 1650-ci ildə qəhvə, şokolad, çay reklamları verirdilər.

1666-cı ilin iyununda London qəzetinin reklam əlavəsi çıxmağa başladı! Bu gün isə reksam həm də bir elmdir. Bu sahədə geniş tədqiqatlar aparılır, istehlakçının zövqü öyrənilir, müxtəlif xarakterli reklam elanları sınaqdan keçirilir.

İlk elanlar nə vaxt yaranıb?

Elanın adı ona görə elandır ki, onda insanların diqqətinə çatdırmaq istədiyiniz məlumatlar olur. Elanı adətən, adamların çox olduğu yerlərdən asırlar. Beləliklə, elan əslində reklamın ilk növüdür. Belə elanlara Qədim Misir xarabalıqlarında da rast gəliblər. Təbii ki, onlar yazı deyil, divarlara çəkilmiş şəkillərdən ibarət idi, amma eyni məqsəd daşıyırdılar. Bu, elm aləminə bəlli olan ilk elanlardır.

Qədim Roma Kolizeyində müəyyən tədbirlər keçiriləndə, bu barədə elanlar bütün şəhər boyu asırlardı. XV əsrdə çap işinin inkişafı ilə məlumatları və reklamı yaymaq xeyli asanlaşdı. Onlardan bəziləri əllə yazılır, bəziləri isə çapdan çıxmış olurdu.

İndi bizim qəbul etdiyimiz müasir elanlar 1796-cı ildə litografiyanın ixtirası ilə əlaqədar yarandı. Bu, elanlara rəngli şəkillər əlavə etmək imkanı verdi.

Bəzən yolların kənarında xüsusi lövhələr asılırdı. Adamların əksəriyyəti elanların yanından sürətlə ötdüyü üçün onları oxuya bilmirdilər. Beləliklə, aydın oldu ki, elanlar müəyyən tələblərə cavab verməlidir. Elan elə tərtib olunmalıdır ki, onu tez oxumaq mümkün olsun. Elan, yaxşı olardı ki, diqqət cəlb etmək üçün rəngli, yığcam və sadə hazırlansın.

Müasir tatunun neçə yaş var?

Qollarını çirməyib əllərindəki döymələrini – lövbərləri, ürəkləri, yazıları həvəslə nümayiş etdirən dənizçilər, əslində çox qədim bir ənənənin - bədənə döymə üsuluyla bəzək-düzək, yəni, tatu vurmanın davamçılarıdır. Belə şəkillərə ibtidai insanların bədənlərində də rast gəlmək olardı.

Tatunun tarixi çox qədimlərdən gəlir. Misirlilər, çinlilər, hindular və bir çox başqa xalqlar qədim zamanlardan bununla məşğuldurlar. O zamanlar tatu mühüm bir ritual idi deyə, bu mərasimin dəqiq işlənməmiş ənənələri vardı. Yeni Zelandiyadakı maori qəbiləsinin əhalisi üzlərinə çox mürəkkəb şəkillər, ornamentlər döydürürdülər və bu ənənə orada indi də yaşayır.

Yaponiyada xrizantem, əjdaha üzü və müxtəlif bitkilərin şəklini döydürmək yüzillər bundan qabaq dəb olub. Bəzi yaponlar tatu şəkllərindən paltarlarının bəzədilməsi üçün də istifadə edirlər.

Amerika hinduları isə tatudan qəbilənin xüsusi nişanı kimi istifadə edirdilər. Bədənə döydürülən bu nişanlar onlarda döyüşçünün hansı qəbiləyə mənsub olduğunu göstərirdi. Dünyanın bir çox yerlərində tatunun böyük dini və sosial mənası olub. Bəzi xalqlar arasında qızların bədəni qəribə tatularla bəzənməyəndək onların ailə qurmağa hazır olmadığı barədə qəribə bir inanc da var. Bəzi qəbilələrdə tatu həlak olanların xatirəsini yaşatmaq üçün döydürülür. Qədim döyüşçülər tatulardan həm də öz düşmənlərini qorxutmaq üçün istifadə edirdilər.

Bu gün döymə şəkillər ya iynə ilə, ya da dərilərdə açılan çarıqlarla edilir. Əvvəlcə təsvirin konturları açılır, sonra da yaraya müxtəlif rəngli maddələr doldurulur. Lakin bəzən tatuirovkanın "tikmə" üsuluna da rast gəlmək mümkündür. Bu zaman dərinin altına iynə yeridilir, həmin iynənin sapı isə lazımı rəngə batırılmış olur. İynəni çəkib digər deşikdən çıxaranda, dərinin altında rəngli iz qalır...

Eskimoslar harada yaranıb?

Eskimoslar Şimali Amerika hindularına qohum olan bir etnosdur. Onlar da moqollara Şimali və Cənubi Amerikanın bəzi başqa aborijenlərindən heç də az oxşamırlar. Eskimoslar da hindular kimi, Amerikaya Asiyadan gəliblər. Belə bir fikir var ki, ilk eskimoslar Şimali Amerikaya 2000-3000 il qabaq Berinq boğazı və Alyaskadan keçiblər. Sonra onların bəziləri Alyaskanın şərq və cənub sahilləri boyunca hərəkət edərək müasir Ankoricin yerləşdiyi məkana gəlib çıxıblar. Eskimosların digər qismi isə Aleut adalarında məskunlaşıb. Lakin əsas hissə Alyaska və Kanada sahilləri boyu qərbə yollanıb.

Eskimoslarla avropalıların ilk görüşü bizim eramın təxminən mininci ilində - Skandinaviya səyyahları onlarla Labradorda, yaxud Nyufaundlenddə rastlaşanda baş tutub. Sonralar Qrenlandiyadakı eskimoslar da ilk məhz skandinaviyalı sayılan dəfə norveçlilərlə rastlaşıblar. XII-XIII əsrlərdə Qrenlandiyada avropalıların eskimoslar arasında çoxlu qarışıq nikahlar qeydə alınıb. Odur ki, bu gün oradakı eskimosların çoxu elə avropalılara bənzəyir.

Eskimoslar da bir-birindən elə avropalıların əksəriyyəti kimi fərqlənirlər. Onların bəziləri dərisi ağ olan skandinavlara, yaxud almanlara, digərləri qarasaç italyanlara bənzəyir. Görünür, eskimosların şimalda yaşamasının səbəbi budur ki, onlar ovçudurlar və məskunlaşdıqları ərazi Şimali Amerikada ov üçün ən əlverişli yerdir.

bir cavab

